

Nemzeti Társalkodó

Junius' 8-dik napján 1853.

K ö n y v v i ' s g á l a t .

Klio. Históriai 'seb-könyv, kiadta Szilágyi Ferencz Professor. I. esztendő Kolo'sváron 1832. 8-ad rét. Lengyelország köre metszett abroszával.

(végzet)

BCU Cluj Central University Library Cluj

Első kívánságunk az, hogy a' Szerző azokat a' *locus communis*okat, melyek mint megannyi „*Horatiusi veres posztók*“ egyegy dolog elbeszélését ottan-ottan henyén prémezik, a' lehetőségig kevesítse. Műtassaki a' történet író a' *factumok*' egybe függését egymás között, és az időszak vezérszellemével, fedezze-fel, mint élesebb látásu, az olvasónak gyakorlatlanabb szemei előtt a' homályos viszonyokat, beszéltesse a' történeteket; — ebben áll az igazi pragmatizálás, ezt tanulhatja a' Klio' szolgájinak szolgája, mestersége matadorjaitól. De azok az untig halott monoton aeol-hárfa zengések csak a' polyvát a' szemtől megkülönböztetni nem tudó,

szemeit vakító tükör csillogtatás; 's az érettek kapott taps' gyermekes hiúság' tápláléka.

Második kívánatunk a' Szerzőhöz, hogy a' nevezetes *historiai személyek characterfestéseiben, melyeknek itt ott próbáját adja, több individualitást és meghatározottságot igyekezzen tenni.* — Az oly rajzok, melyek „*mutato nomine*“ úgy illenek *Kosciuszkora, mint Lafayettere; Napoleonra, mint Nagy Sándorra; Potemkinra, mint Stanislausra* 'sat; nem teszik a' *historiát élet-oskolájává.* A' ki nem alkalmas megkülönböztetve eltaláló, éles, bélyegző vonásokkal előállítani egy *psychologiai képet, az inkább hagyja a' fenforgó individuum másolatját, ennek előadott saját tetteiből, öszvefolyni az olvasó lelkében.* Az a'féle *Lenztől festett, levegőben elfolyó contouru, határtalan figurák csak levegőt öleltenek, valódi esmeretet, tanuságot nem szülhetnek.*

Harmadik ohajtásunk, az *esztendő 's nap datumok' sűrű egybehalmozásának kerülése.* Ez a' *chronologiai táblákba való, 's egy hasznos múlattatásra 's a' sükeres olvasás' megkedveltetésére szánt 'seb-könyvhez éppen nem illő pedantság némely lapokat csaknem olvashatatlanokká teszen, 's az elbeszélés' folyását oly kellemetlen érzést okozva szaggatja-meg, mint ha egy jó úton sebessen haladó szekerezőnek minden 100 lépésnyire meg kellene állani, hogy egy egy sorompó fát fel-emeljenek, vagy határ kaput kinyissanak előtte.* Kevés az oly világ-historiai fontosságú

és szinte poétai jelentésü nap datum, mint p. o. egy 9-dik Thermidor, vagy 18-k Brumaire, és hogy példákra utaljak, a' történetírók előkelőjinek, (egy Thucydidesnek, Robertsonnak Rottecknek) munkájit a' feddett visszaélés nem díszteleníti.

Negyedik kérésünk a' Szerzőhez *némely igen is szokásává vált, az unalomig ismételt kitételeinek másokkal felcserélése.* Első helyet foglal ezek között az „*Erdős kis Hazánk*“ melyet mind hirdetéseiben, mind előttünk álló könyvetskéjében oly kiméretlen bővséggel kell nyelnünk, hogy végre a' mezőségre 's azon birtokosokra nézve, kik mások, vagy magok' hibája által ma holnap csuszára, vagy patent konyhára szorulnak, a' Prof. úr ezen nevezését gunyolodásnak kell hinnünk. Második a' Historia personificalt nevének gyakori felidézése; p. o. „*A Historia emlegeti, dicséri, borzad'sat.*“ Fessen a' Historia 's annak képiben az Író, dicsérjen, feddjen, osztogasson borostyán koszorukat, vagy tövis koronákat, jutalmazzon vagy büntessen, 's ha egyebet nem tehet, denunciáljon a' közvéleménynek; de ne tegye magát czégérnek, mint a' Thümmel francia fogadósnéja — — — Emlitnem kell még ezek között a' következő henye foglaloul szolgáló szókat „*nem lehet tagadni*“ — „*megkell vallani*“ mellyek ha tesznek valamit az Írónak csak az igazság kimondása iránti re-

pugnantiáját jelenthetik, a' mi reá nézve éppen nem kedvező előítéletet szülhetne.

A' stylus általjában, a' hol a' fennebb ki tett hibák által az éldelés meg nem zavar-
tatik, ha nem nemzeti is, elég ép és könnyen folyó, 's egygyes rajzolat minden dicséretet érdemelnek. De még egy nagy lépést tehet e' pontban a' tökély felé a' Prof. úr, ha a' lézag töltő epithetumokkal 's szükségtelenül egybetolt synonymákkal való bujálkodástól tisztábban fogja magát tartani. A' *ba* és *ban* közötti különbség éles védőjétől azt is várhatni, hogy a' tiltó *se* és a' tagadó *sem* különbözőzéseit is hasonló figyelmére fogja méltóztatni.

Az idegen nevek' orthographiájában uralkodó zavarról és inconsequentiáról teendő észrevételeivel kéntelen még Rec. olvasójit untatni. Ugyan is ezen minden geographiai és historiai munkákba bécsapó láng oly bábel torony zavarral fenyeget, hogy majd ugyan azon helység vagy személy nevét, különböző helyeken látva 's emlegetve, azt megismerni 's egymást megérteni nem fogjuk. A' Klio' Szerzője némely idegen neveket eredeti orthographiajokkal ír, másokat egészen, ismét másokat félig magyarosít-meg; és így furcsa tarkaságban állanak egymás mellett Braunschweig és Svájtz, Piacenza, és Beszszarabia; Washington, és Sziczilia, Chaumont és Pruszszia, Hessen Cassel és Szardinia Rochefort és Reszpublika, Fontainebleau és Revoluczio s. t. f. Hát még az ily

monstrumok: Corszika, Éurópa, Rhénus, Múrat, Wesztfalia, Cortész, Chrisztian 'sat. micsoda korcsnyelv' helyes írási reguláji szerint vannak írva? A' kiknek Svájcot, Ausztriát kell írni, hogy fogják azok majd Isle de Francet, Chateaubriandot olvasni, 's a' Belgiomróli cikkelyben a' Tacitus locusait megérteni? Az Alpeseknek pedig, mely annyi, mint ha magyarul havasokokat, vagy hegyekeket mondanánk, még csak az Avaresek és Equitesek lehetnek párjai. Kicsinységek ezek az igaz; de philosophiai szellemhijánját eláruló kicsinységek, és reméljük, hogy a' Prof. úr, bár az egyformaság kedvéért, jövődöre magát ez vagy amaz oldalra elhatározott állandó törvényhez szabánda.

Ideje már, hogy a' második általunk szükségesnek vélt kérdésre is megfeleljünk: Jó é ez a' könyv nekünk?

Elaprózott társasági intézetink, rhapsodicus, bár rendszerbe (de felfordúlt rendszerbe) vettnek hitt tanulás módunk, nagyobbára pletykán alapzó társasági tonusunk ártalmas befolyása által, már annyira el van rontva olvasó közönségünk ízlése, hogy még a' külföldi munkák' gyakorlottabb olvasóji nagy részénél is inkább a' mindent csak megízeltő újságkivánás, mint a' dolgok méj-jébe beljebb ereszkedő tudnivágyás uralkodik; ezen okból a' nagyobb Publicum előtt a' feddett két főbb fogyatkozás, u. m. a' tárgyakat szorossabb egységgé kapcsoló vezér-ideák nemléte, 's az egésznek részei közt

lévő egyenetlenség éppen nem szembe tűnő hiba, és mivel valamely nagy tárgyat egész kiterjedésében felölelni nem tudó, csak egyes vonásoknak és képeknek felfogására alkalmas figyelmű 's képző erejű olvasók, a' Prof. úr' könyvében tagadhatatlanul helyen-helyen sok lelki táplálékot, sok valódi esméretet találnak; érett megfontolással erősíthetjük a' Szerzőnek, hogy mind jelen munkáját több tekintetben hasznosnak tapasztaljuk, mind ezutánni ily nemű dolgozásait o-hajtjuk. Csakhogy elbeszéléseinek szűkessége, és általa méltóképpen kitölthető rá-makat válaszszon; a' pedant szárazságtól, 's csillogó de üres rhetori czifraságoktól magát egyformán óvja; így az értelmet világosító, képzelődést foglalatoskodtató előadásu tárgyakkal tömött Klio második éve, a' műveltséget kedvelni 's szomjuhozni kezdő honfi társainknak még nevezetesebb előhaladását fogja segíteni, 's a' hazától érdemlett hálával vétetni.

Nyomtatás, papiros meglehetősen, a' nyomtatási hibák gondosabb szemeléssel három annyira is telnének, mint a' mennyin meg vannak jobbitva. Az elég csinos 's kezdő kéztől sokat várható metszett cím-lap illetlen szennyes papirosra nyomását nem reméljük ismételve látni.

X. Y. v. Z.

U. I. Netalán téendő Anticriticara csak abban az esetben fog felelni Rec. ha nem subjectiv kitételei, hanem objectiv ideák támadtatnának-meg, melyeknek védését a' dolog, vagy közönség érdeke szükségessé ten-

né; annál inkább mivel Rec. a' ritka, 's becsülésre méltó szorgalmu Szerzőnek hibáji kitételével, neki valódi és barátságos szolgálatot gondolt tenni.

Nyomtatás hiba: ezen munka első ívjében 338 lap 21 sor felelni helyett kell fellelni. 342 l. 30 sor ellenkedésének helyett emelkedésének.

A' magyar nyelv terjesztéséről való némely Értekezések.

Az a' kívánság, hogy egész (a) magyar hazába annak minden fija és leánya magyar nyelven beszéljen oly közönséges, és a' mai időnek lelke azt oly erőssé tette, hogy ha valakibe azt a' külföldi levegő, vagy a' cse-csemőségében beszívott korcs téj ellenkezővé változtatta is, azt közönséges helyen nyilván kimondani nem meri; az a' reménység, hogy ezen kívánság előbb utóbb czelt is fog érní, egy felől a' magyar nyelvnek a' tudományok-

Jegyzés (a) Sokkal kedvesebb és a' jövő időre is hasznosabb befolyásúnak látszik előttem ezen elnevezése azon földnek, melyet Árpád és az ő vezérei magyar bírtokká formáltak, mint ez, a' két magyar h a z a: mert valamint van az 1-ső Ferdinand alatt a' négy Fejedelemségből összeolvadt Spanyol föld nem négy, hanem csak egy, sem a' Navarrai és Francia Királyságból IV Henrik alatt egyesült Francia föld, nem két hanem csak egy Francia Királyságnak hivatik, így sokkal kedvesebb előttem, a' Felsőges Austriai Ház alatt Jure post liminü egy koronás fő alá egyesült magyar földnek az egy, mint két Haza nevezete.

nak minden ágaira már hasznosan lett alkalmaztatása, más felől a' magyar földön lakó csak nem minden nyelvű lakosoknak annak tanulására és bévételére kímútatott hajlandósága által, oly biztató kék színnel kezd derülni, hogy már ma nem csak egyedüleen kívánság betelyesedhetéséről; hanem a' betelyesedhetése ideje rövidítéséről illik, szükség, és kell minden igaz magyar hon fíjának telyes tehetsége szerént gondolkodni, és áldozatokat a' haza oltárára buzgó szívvel rakogatni. Szánt szándékkal mondám, hogy a' magyar föld csak nem minden lakóji a' magyar nyelv tanúlása eránt hajlandósággal viseltetnek; mert a' midőn annak Tót, Német, Rátz, Örmény, Görög'sat, nyelveken született lakosi örömet tanulják, 's mihelyt valamit két tudnak, örömet is beszélnek a' magyar nyelvet: ugyan akkor a' magyar honnak napkeleti felének egy részét meglepett, 's annak csak nem felét lakó Oláhok és Oroszok sem örömet nem tanulják a' magyar nyelvet, sem ha valami reájok ragadt is, nem örömet beszélnek azon, úgy hogy ez a' felekezete a' magyar föld lakosainak az, a' melynek magyarrá való formálása, mind számos volta, mind az ezen nyelvbe való nagy járatlansága, 's attól való idegensége miatt legnagyobb figyelmet, gondot és áldozatos szorgalmat látszik érdelmelni, 's éppen ez az, a' mit én is ezen rövid értekezésemnek tárgyá-
 vá kívántam tenni. Ehez képest szólani kívánok.

1-ör Azon eszközökről, melyek által az

Oláhokat és Oroszokat magyarokká formálni, 2-szor Azon módokról a' melyek által benne a' magyar nyelv eránt hajlandóságot szerezni, talán lehetséges.

Ami az 1-sőt t. i. az Oláhoknak és Oroszoknak magyarokká való által formáltatására szolgáló eszközöket illeti, azok közé tartozik: — A) Az oskoláknak az Oláh és Orosz helységekbe való felállítására, 's azokba a' magyar nyelv tanulásának gondoson való behozatala. Bámúlásra méltó az, hogy a' midőn a' magyar földön ha éppen nem minden tiszta magyar lakosu helységekre lehet is egy egy; de minden nagyítás nélkül merem állítani hogy minden három magyar helységre lehet egy oskolát számítani, ugyanakkor száz Orosz és Oláh helységekre alig lehet egyet felvenni. Ebből a' kútfőből lehet, 's kell egyenesen következtetni az Oláhoknak és Oroszoknak a' világosodásban és értelmességben a' magyar hon más lakosinál alattabb állásokat; innen az ő elméjeknek a' számtalan babonás vélekedésekkel való beburkoltságot; a' vallásbeli kötelességeknek csak azoknak külső felét tévő részei telyesítésén való megállapodásokat, az erkölcsi mivelődésnek ellenben legalsó lépcsőjén való sinlődözéseket, a' szorgalomtól való idegenségeket, a' physisai jól élésben való igen csekély részt vételeket, következtetni. De állittassanak csak köztök-fel az oskolák, azonnal az ezekben meggyujtandó apró szövetnekek világi elkezdik az Oroszok és Oláhok felett azoticus levegő-

jével nehézkedő fellegeit a' babonaságnak és balvélekedéseknek szaggatni, a' vallás tudománya erkölcsi részeit hajnali pirosuló és kedveltető színnel festegetni, az így kifejtett elmével a' physicalai jól létnek kellemeit meg-esmértetni, ezeknek forrását a' munkás szorgalmat kedveltetni, 's a' magyar nyelvet, melyen mind ezen jóltévő földi és mennyei ajándékok, hozzájuk által először ugyan szivárognának, de nem sokára a' már készen lévő magyar munkákból ömledeznének, mint újjá születések eszközét magok közt édesen fogadtatni és ápolgatni. Hogy ez igazság, és hogy ez így jól menne, 's bételyesedhetne, arról talán hazáját szerető magyar honfiai közül senki sem kételkedhetik, hanem úgy tetszik, mintha mindenfelől hallanám ezt az ellenvetést: Jók! jók! volnának az Oskolák! de hol van reája a' segedelem tár, a' melyből azok mind felállittassanak, mind fentar-tassanak? Erre ugyan röviden csak azt lehet-ne felelni, ott a' hol a' magyar helységekben volt, 's van t. i. a' lakosok magok megro-vásokban. Erre hiszem sokan, 's sok részben méltán is azt felelik, könnyü a' magyar hely-ségekre az Oskolák felállítása! egy felől a-zért, mert magok a' lakosok tehetősebbek, 's a' rovatalokat könnyebben bírják; másfe-lől magok a' M. Földes urak is mint (Pa-tronusok) pártfogók segítik. Igaz ez a' na-gyobb Oskolákra nézve általjában, hol a' birtokosok gyermekei is tanulnak; de vajmi kevés apró helységekbeli Oskolákra marad

ezen állítás igaznak; a' midőn borzadva hallja némely nagy bírtokosoktól azt az ember, hogy az oskolákat nem kell szaporítani, mert most is sok a' betűs ember. Hanem ez csak az olyantól telik-ki, a' ki nem tudja a' politicának azon gyökér értelmű állítását, hogy az országok úgy közelednek a' jóllétel felé, a' mint annak minden tagjai a' magok foglalatosságok, mesterségek és hivatalok folytatására elég világosággal és esmeretséggel bírnak. — De hogy a' felvett czéltől igen messze ne menjek, hanem inkább a' szegény Oroszok és Oláhok közt való oskolák felállítására visszatérjek erre segéd eszközül szolgálhatna:

a) Az, hogy minden Orosz és Oláh helységekben akár volt határosztály akár sem, nem csak jó és tágas paplakó hely benn a' helység közepén, hanem annak határán a' papi rész a' külső földekben is adasson-ki, még pedig a' határ jobb részein: mert így nem kéntelenítettne az Orosz és Oláh Pap mint néhol fájdalom! még taxát sőt szolgálatot is a' földes uraságnak annyi földért és telekért telyesíteni, a' melyből élhessen. Így lévén élelem kútfeje, 's azonban a' náluk lévő szokás szerént a' köznapokon az isteni tisztelet tartása szokásban nem lévén, az Oláh és Orosz Papoknak kötelességekké lehetne azt tenni, hogy minden nap legalább délelőtt 3 órát tanítására a' maga hívei gyermekeinek fordítson, melyek között egynek tárgya a' betűk esmérése és olvasás, egynek az erköl-

csi oktatás, egynek a' magyar nyelv tanítása, és abban való gyakorlás lenne. Ez által mind az erkölcsiség mind a' magyar nyelv terjedése nyerne.

b) Az, hogy mind az Orosz^o mind kivált az Oláh helységek vagy ülések között igen sokan vannak olyanok, a' melyek a' régi vallásbeli babonás vagy bigott értelmesség miatt tizedet (Decimat) a' terméseiből nem fizetnek. A' régi időnek ezen bigottság szüleményéből a' mai világosság századja a' legjobb gyümölcsöt születtethetné az által, hogy ezen tizednek pontos felvételét, és az abból kerülő jövedelmet az Oláh és Orosz helységekbe való oskolák felállítására, az oskolabeli tanítók fizetésére, és az azokba szükséges könyvek megszerzésére fordítaná. Így szolgálna a' régi babonás setétség a' mai újabb században világosság forrásául.

c) Az, hogy magok azon megyéknek birtokos rendei, a' melyeknek kehelében az Orosz és Oláh helységek vannak, tennének bizonyos rovattal egy olyan tőke pénz öszveállítására, a' melynek kamataiból az Oláh és Orosz ülésekbe felállítandó, mind az erkölcsöt a' fenytéknél bizonyosabban javító, mind a' nyelvet a' lassu szokásnál sebesebben gyarapító oskolák tanítóji és tanulóji segitődjenek. Erre az ajánlásra remélem ugyan hogy találkoznak sokan, a' kik a' magok közvetetlen javakat a' haza közös javának nem elébe, hanem érdeme szerént utánna tévén az érdeklött áldozatételre magokat készeknek

nyilatkoztatják-ki, de félek hogy nem kevesebben kerülnek a' sokaság közzül elő olyak is, a' kik azt állitják egyfelől, hogy az Ulászló Decretuma szerént, minden az ország közös megegyezése nélkül való rovatat, következés képpen az is törvénytelen, másfelől pedig azt hogy szükségtelen is: mert a' mint addig elsinlödtek a' magyar hon szíven, úgy ezután is elsinlödhetnek mind az Oláhok mind az Oroszok. Az első azon rendbelieknek, kik az e'féle rovatalt a' törvénytelenység színe alatt, de valóban fősvénység rugójából ellenzik, röviden azt felelem, hogy nem értik, vagy nem olvasták az Ulászló érintett Decretumát, 's a' mit beszélnek csak hallomásból beszélik, hanem, olvassák meg figyelemmel és vizsgálják-meg, hogy micsoda színű és tárgyú rovatat tiltódik ott, 's azonnal hibás vélekedéseket jobbra változtatják. Az utolsó rendbelieket arra kívánom figyelmetesé tenni, hogy ők a' vagyonon kívül aligha valamit inkább kívánnak, mint azon vagyonoknak, a' melyekből oly nehezen kívánnak valamit kiadni, bátorságban létét. Már győződjének-meg ezen birtokosok arról, hogy soha a' birtok maga magát meg nem őrzi, hanem valamint ezer esztendővel ezelőtt nyitva állott az, az akkor egy nyelvű's egy júsú magyar eldődink előtt, úgy most is annak bírását a' magyar minden birtokon lévő minden lakosoknak egy nyelvüése és a' polgári létel javai minden részébe a' lehetőségig való részvétele teheti csupán állandó bátor-

ságuvá. Úgy hogy valamikor valamely birtokos a' magyar nyelv közönségessé tételére szolgáló oskolák felállítására és gyarapítására nyujtja-ki adakozó kezeit, mind annyiszor a' maga tulajdon vagyonjainak bátorságossá való tételére teszi-le az azt védő eleven őrfalaknak fundamentomit: mert a' népek massája nem pedig az állandó katonaság 's az Aristocraták kásztája ragadta-ki a' Napoleon célba vett általános uralkodása Gígási karjai közzül Európát, 's menti talán meg egy más emelkedni törekedő Oriástól ugyan azt. Bátor vagyok végezetre még az ilyen segedelem adástól kikeresett színek alatt magokat elvonni kívánó birtokosokat erre az örökös, de mégis sok birtokosoktól talán még eddig meg sem gondolt igazságra figyelmeztessé tenni, hogy bár ha a' Decret. I. R. IX. titulussa határtalan urává látszik is tenni a' magyar földes urat a' maga birtokának, mind az által nem egyedül ura annak: mert csak közbevetetlen (immediate) ura ő annak, de közbevetőleg (mediate) ura még pedig kétségbe hozhatatlan ura annak a' haza, mely a' mint Cicero mondja, minden jóknak, én pedig hozzá teszem azt, hogy minden kötelességnek is foglalatja. Már valahányszor az parancsolja javainknak nem csak egy részét, hanem azt egészen is annak számára által engedni tartozunk. A' hazának jóra intő szava soha sem hallatszott a' magyar föld minden lakosinak magyarrá való tételére, szükséges minden áldozatokat meg-tenni, hogy

magát a' Hazát az arra ólalkodó szomszédoktól meg menthessük, nehogy a' soknyelvűségtől könnyen származható visszálkodás, által, mind nyelvünknek, mind bírtokunknak mind a' minden jók foglalatjának, édes Hazánknek siralmas, de későn osztán megváltozhatatlan feláldoztatására szorítottassunk: mert ha a' példa nem bizonyít is de csakugyan világosit. Proximus arsit Ucalegon!

B): Az hogy nem csak új oskolák állitassanak az Oláhok és Oroszok számára, hanem a' már fenállva lévő más vallásu ugyan de már fenállott magyar oskolák is nyitassanak-meg az ő számokra; és az azokba való járástól ne csak ne tiltassanak sem titkon sem nyilván, hanem még az azokba való járásra jutalmakkal serkentessenek. Sok helyek vannak ugyan is a' Magyar Hazában olyanok, a' melyekben Magyarok és Oláhok vagy Oroszok vegyest laknak, és még is azokban a' vallásbeli különbség színe alatt az Oláh és Orosz gyermekek jární és tanulni nem engedődnek. Nincs a' magyar földön egyetlen egy vallás is olyan, a' melynek talpköve ne volna a' szent Könyvből (Biblia) meritett Erkölcsei tudomány. Nincs olyan oskola, melyben a' tanítás sinor mértékéül ne szolgálna, az ezen szent Könyvből meritett szeretet tudománya. Ugyan hát mit keres, az ezen szent Könyvhez ragaszkodó egész Magyar Haza minden lakosai között, az oskolákban való válogatás veszedelmes mételeye. A' homályos és babonás régibb száza-

doknak szüleménye ez. Engedjük sőt igyekezzünk azon, hogy valamint magok az azt szült és sokáig nagy kárral ápolgatott századok, úgy ez is azokkal együtt a' Léthe vizébe merüljenek, 's derüljön fel a' Magyar egen a' szent Könyv csak nem minden lapjain parancsolt költsönös szeretetnek szintugy világosító mint tenyésztető napja: Ennek melege, bátran merem állítani, hogy ha az utálatos türedelmetlenség árnyéktartó seregé által el nem gátóztatik, rövid időn az egész Magyar Hon minden lakosinak nyelvét, annak leírhatatlan nagy hasznára a' Magyar rangra öszve olvastja. (végzete következik)

FIGYELMEZTETÉS.

Úgy tapasztaljuk a' most eláradott marhák száj-fájása alkalmatlanságával, hogy a' mely tehén alatt szopó borju van —, ha az annyát a' száj-fájás megütötte, kevés napok telve minden tehént szopó borju eldöglik. — Sokan sokféle módon orvosolják, de kevés haszonnal, egy érdemes Orvos azt ajánlotta hogy a' szopó borjuk' füleibe kígyó füvet kell húzni, és ez által a' borju meg marad. A' kígyó füvet nem kell a' fülén keresztül húzni, hanem a' bőr alatt hosszában kell azt bé alkalmaztatni, a' mely ott' hagyatván, gytuladást okozzan 's suppuratioba jöjjen. Én részemről a' próbát megtettem, a' következtetést várom, 's ha jól üt ki a' Híradót tudósítom: — mindazonáltal jónak vélném ha többen is tennének próbát.